

PRAVA I OBVEZE PRIMATELJA SOCIJALNE POMOĆI I PRIZNAVANJE OBVEZE POVRATA SREDSTAVA

Prijevod u svrhu informiranja. U slučaju sumnje primat imaju originalne verzije teksta na francuskom i njemačkom jeziku.

Ažurirano: lipanj 2021. godine

1. Glavne pravne osnove

- Constitution fédérale (RS 101) / „Savezni ustav“ (RS 101)
- Code pénal suisse (CP) du 21 décembre 1937 (RS 311.0) / „Švicarski krivični zakonik (CP) od 21. prosinca 1937“ (RS 311.0)
- Loi fédérale sur la compétence en matière d'assistance des personnes dans le besoin (LAS) du 24 juin 1977 (RS 851.1) / „Savezni zakon o nadležnosti za potporu potrebitima (LAS) od 24. lipnja 1977“ (RS 851.1)
- Loi cantonale sur l'intégration et l'aide sociale (LIAS) du 10 septembre 2020 (RSV 850.1) / „Kantonalni zakon o integraciji i socijalnoj skrbi (LIAS) od 10. rujna 2020“ (RSV 850.1)
- Ordonnance cantonale sur l'intégration et l'aide sociale (OLIAS) du 21 avril 2021 (RSV 850.100) / „Kantonalna uredba o integraciji i socijalnoj skrbi (OLIAS) od 21. travnja 2021“ (RSV 850.100)
- Loi cantonale sur la procédure et la juridiction administratives (LPJA) du 6 octobre 1976 (RSV 172.6)
- / „Kantonalni zakon o upravnom postupku i pravosuđu (LPJA) od 6. listopada 1976“ (RSV 172.6)
- Directives du Département en charge des affaires sociales (www.vs.ch/web/sas/) / „Upute Odjela nadležnog za socijalna pitanja“ (www.vs.ch/web/sas/)
- Recommandations de la Conférence suisse des institutions d'action sociale (CSIAS) (<http://skos.ch/fr/>) à titre subsidiaire / „Preporuke Švicarske konferencije institucija za socijalni rad (CSIAS)“ (<http://skos.ch/fr/>) po načelu supsidijarnosti“

2. Osnovna prava podnosioca zahtjeva/primatelja socijalne pomoći

2.1 Pravo na nesvodivi egzistencijalni minimum (čl. 12 Saveznog ustava, 42 LIAS, 49 OLIAS)

- Svaka osoba koja se nalazi u situaciji socijalne ugroženosti te nije u mogućnosti zadovoljiti osnovne životne potrebe, ima pravo na hitnu pomoć, čak i ako je lično odgovorna za svoje stanje (čl. 12 Saveznog ustava i 42 LIAS).

2.2 Podnošenje zahtjeva za socijalnu pomoć (čl. 45 LIAS, 51ss OLIAS)

- Zahtjev može biti podnesen od strane same dotične osobe ili opunomoćenika (u kom slučaju se troškovi ne priznavaju).
- Zahtjev se podnosi u usmenom ili pisanom obliku općini koja je nadležna za pružanje potpore sukladno mjestu boravka (mjesto na kojem osoba faktički živi) ili medicinsko-socijalnom centru (CMS).

2.3 Pravo na dobijanje rješenja (čl. 7 i 47 LIAS, 9 OLIAS, 29 LPJA)

- Općina (u daljnjem tekstu: nadležna vlast za socijalnu skrb) je nadležna za izdavanje rješenja po pitanju socijalne skrbi. Međutim, ovu nadležnost ona može delegirati medicinsko-socijalnom centru CMS (čl. 7 LIAS).
- Sva rješenja nadležnih vlasti za socijalnu skrb (pravo na socijalnu pomoć, promjena osnovnog budžeta, ukidanje nekog prava, povrat sredstava financijske podrške, itd.) je potrebno obrazložiti i dostaviti dotičnoj osobi uz napomenu o rokovima i mogućnostima žalbe.
- Rješenje treba biti saopšteno u roku od **30 dana** od dana podnošenja zahtjeva. U rješenju se precizira da li je pomoć odobrena kao i visina njenog iznosa. Ako je izrađen budžet, isti će biti priložen.
- Uz izričitu molbu podnosioca zahtjeva, nadležna vlast za socijalnu skrb mu, u očekivanju konačne odluke, u roku od **pet dana** od dana podnošenja zahtjeva, izdaje rješenje po hitnom postupku.

2.4 Pravo na žalbu (čl. 49 LIAS, 57 OLIAS, 5, 34 i 41ss LPJA)

- Osoba na koju se rješenje nadležne vlasti za socijalnu skrb odnosi, isto može osporiti pred « Državnim vijećem/Conseil d'Etat, Palais du Gouvernement, 1950 Sion ». Žalba se upućuje u pisanoj formi s potpisom, navodeći razlog osporavanja. Uz dosije se prilaže kopija rješenja koje se osporava. Žalitelj također može zahtijevati poduzimanje hitnih mjera.

- Rok za podnošenje žalbe je 30 dana od dana prijema rješenja. Ukoliko nadležna vlast za socijalnu skrb ne donese rješenje u zakonski propisanom roku (vidjeti točku 2.3), smatraće se da je donijela negativnu odluku (čl. 5 LPJA). U tom slučaju dotična osoba može, u razumnom vremenskom roku, pokrenuti žalbeni postupak zbog « uskraćivanja pravde ».
- Centar za socijalni rad « Le Service de l'action sociale, Avenue de la Gare 23, 1950 Sion » je nadležan za razmatranje žalbi protiv rješenja nadležnih vlasti za socijalnu skrb .

2.5 Pravo na uvid u spise i saslušanje (čl. 19 i 25 LPJA, 72 OLIAS)

- Osoba putem zahtjeva ostvaruje pravo na uvid u svoj dosije socijalne pomoći.
- Može se izjasniti o svim točkama rješenja koje se tiču nje.
- Osoba ima pravo na dostavu kopije svih dokumenata koje je potpisala.

2.6 Početak prava na socijalnu pomoć (čl. 45 LIAS i 52 OLIAS)

- Ukoliko osoba ostvari pravo na pomoć, njegovo razmatranje u principu započinje od prvog dana mjeseca tokom kojeg je zahtjev podnesen (vidjeti točku 2.2).
- Medicinsko-socijalni centar pisanim putem ukazuje članovima obiteljske jedinice na dokumente neophodne za ispitivanje situacije i određuje rok za dostavljanje istih, uzimajući u obzir rok od 30 dana koji se nalaže nadležnoj vlasti za socijalnu skrb za izdavanje rješenja.
- Ukoliko se određeni dokumenti za izdavanje rješenja, iz razumljivih razloga ne mogu priložiti u roku manjem od 30 dana, nadležna vlast za socijalnu skrb će na osnovu raspoložive dokumentacije odlučiti o privremenoj pomoći.
- Ukoliko osoba u propisanom roku i bez opravdanog razloga ne priloži potrebne informacije/dokumente te time sprječi utvrđivanje njenog stanja ugroženosti u predviđenom roku za izdavanje rješenja, nadležna vlast za socijalnu skrb može donijeti odluku o privremenom odbijanju socijalne pomoći. Ako osoba naknadno priloži informacije/dokumente, pravo na pomoć će se razmatrati od dana prilaganja tražene dokumentacije a ne retroaktivno od dana podnošenja zahtjeva.

2.7 Isplata socijalne pomoći (čl. 60 OLIAS)

- Osoba ima pravo na isplatu socijalne pomoći tijekom prvih dana u mjesecu, za tekući mjesec. Ovisno o situaciji, socijalna pomoć se može isplaćivati u ratama.
- Nadležna vlast za socijalnu skrb može određene račune (npr. kirija, medicinski troškovi, premije osiguranja kućanstva) direktno isplaćivati vjerovnicima.

3. **Osnovne obveze tražitelja/primatelja socijalne pomoći**

3.1 Supsidijarnost socijalne skrbi (čl. 30 LIAS, 2 i 40 OLIAS)

- Socijalna pomoć je supsidijarna u odnosu na sve druge izvore prihoda i iznose imovine.
- Osoba treba poduzeti sve neophodne postupke koji joj mogu omogućiti sticanje financijskog prihoda (plaća/zarada, socijalno ili privatno osiguranje, alimentacija, obiteljski dodatak, alimentacijski dug, nasljedstvo, itd.) i prihvatiti svaku pogodnu ponudu za posao. Ukoliko ona to ne učini ili se odrekne imovine, nadležna vlast za socijalnu skrb će u budžet uračunati hipotetski prihod (po potrebi za više mjeseci) koji je srazmeran iznosu kojeg se odrekla, odnosno lišila. Princip proporcionalnosti mora biti ispoštovan.
- Ukoliko je osoba vlasnik neke nekretnine, obvezna je prihvatiti upis hipoteke kako bi osigurala povrat materijalne pomoći.

3.2 Obveza davanja podataka i informacija (čl. 34 LIAS, 42 OLIAS)

- Podnositelj zahtjeva za socijalnu pomoć mora dokazati da se nalazi u stanju socijalne potrebe i dati detaljan prikaz svog financijskog stanja (prihodi, imovina, nepokretna imovina, itd.). Dužan je prikazati svoje poslovno, socijalno i osobno stanje (naročito treba naglasiti osobe koje žive u zajedničkom kućanstvu), kao i zdravstveno stanje (u slučaju potrebe, priložiti potvrdu o zdravstvenom stanju).
- Informacije se trebaju dostaviti u roku koji je odredila Socijalna služba (vidjeti točku 2.6) a tiču se svih članova obiteljske (ili vanbračne) zajednice kao i uzdržavane djece, čak i ako žive van zajedničkog kućanstva.
- Primatelj pomoći je dužan bez odgađanja informirati tjela socijalne skrbi o svim promjenama situacije. Ukoliko ne ispoštuje pravilo i time svoje pravo na pomoć dovede u sumnju, nadležna vlast za socijalnu skrb može donijeti odluku o privremenoj obustavi isplate materijalne pomoći i odrediti rok za dostavljanje potrebnih informacija/dokumenata.

3.3 Sudjelovanje pri reintegraciji (čl. 33 LIAS, 41 OLIAS)

- Korisnik socijalne skrbi dužan je činiti sve što se od njega razumno zahtjevati može u cilju ponovnog postizanja financijske samostalnosti i socijalne reintegracije.
- Dužan je surađivati sa vlastima i organima koji mu mogu pomoći u vraćanju samostalnosti, posebno sa socijalnim osiguranjima (invalidsko osiguranje, osiguranje za slučaj nezaposlenosti, osiguranje od posljedica nesretnog slučaja SUVA, itd.) a zatim i privatnim osiguranjima, te je dužan

prihvatiti razne predložene mjere. Ako je radno sposoban, makar djelomično, obavezan je prijaviti se na osiguranje za slučaj nezaposlenosti u svojstvu tražitelja zaposlenja (neovisno o eventualnom pravu na dnevnicu), dužan je ići na konzultacije sa savjetnikom regionalnog centra za zapošljavanje (ORP) i prilagati dokaze o potrazi za poslom.

3.4 Smještaj

- Svako područje ili općina treba da odredi gornju dopuštajuću granicu stanarine na svojoj teritoriji. Ukoliko najamnina korisnika prevazilazi utvrđeni izračun na nivou općine, nadležna vlast za socijalnu skrb, pismenim putem, od njega može zahtijevati da se iseli u razumnom vremenskom periodu.
- Ako u određenom roku osoba odbije da promijeni mjesto stanovanja ili ne dokaže da je tražila odgovarajući smještaj, nadležna vlast za socijalnu skrb može odbiti preuzimanje plaćanja stanarine čiji iznos prevazilazi utvrđeni izračun stanarine .
- U slučaju da osoba samostalno plaća najamninu, dužna je predočiti nadležnoj vlasti za socijalnu skrb potvrdu o mjesečnoj uplati.

3.5 Povrat sredstava socijalne skrbi (čl. 52-58 LIAS, 61-68 OLIAS)

- Osoba koja je nakon zakonskog punoljetstva primila socijalnu pomoć u obvezi je vratiti sredstva ukoliko su prihodi neprimjerno stečeni, ukoliko dođe u posed veće imovine, ukoliko su prihodi isplaćeni kao predujmovi ili u obliku zajma i ukoliko bi odustajanje od povrata sredstava djelovalo nepravedno. Nepravedna primanja su svakodobno povratna uz kamatu.
- Potraživanje povrata sredstava nadležne vlasti za socijalnu skrb se propisuje na 10 godina od dana isplate posljednjeg materijalnog davanja. U slučaju sticanja veće dobiti, rok zastarelosti iznosi 20 godina od dana isplate posljednjeg materijalnog davanja.
- U slučaju da nadležna vlast za socijalnu skrb i korisnik ne uspiju naći dogovor o uvjetima povrata sredstava, nadležna vlast za socijalnu skrb će izdati formalno rješenje koje dotična osoba može osporiti pred Državnim vijećem (vidjeti točku 2.4).
- Maloljetno lice nije obvezno vratiti sredstva dodijeljena prije punoljetstva u slučaju sticanja veće dobiti ili u slučaju da to pravičnost nalaže (lukrativna aktivnost ili drugi slučajevi). Isto važi za osobu mlađu od 25 godina kojoj je pomoć dodijeljena tokom opće obuke. Dodijeljeni novac ne predstavlja dug socijalne pomoći za ove osobe.
- U slučaju sticanja veće dobiti, mlađe punoljetno lice za pomoć dodeljenu njegovim roditeljima, vanbračni partner za pomoć dodeljenu drugom vanbračnom partneru ili djeci istog, kao i razdvojeni ili razvedeni roditelj koji ima samostalno starateljstvo, nisu obvezni vratiti sredstva socijalne pomoći.
- U slučaju da se socijalna pomoć isplati kao predujam za potraživanja od neke treće stranke, socijalnog ili privatnog osiguranja, primatelj pomoći potpisuje ugovor o cesiji/ustupu tražbine u korist nadležne vlasti za socijalnu skrb. Povrat sredstava se vrši odmah nakon naplate potraživanja, u visini iznosa pomoći, odnosno isplaćenih sredstava u datom razdoblju. Zahvaljujući potpisanim ugovorima o cesiji, iznos potraživanja od osiguranja ili treće strane se izravno dodjeljuje tijelu socijalne skrbi. Ako se zaostali iznos unatoč tomu uplati primatelju pomoći, time on postaje dužan obavijestiti nadležnu vlast za socijalnu skrb, te istoj, bez odgode, vratiti dug.

4. **Sumnje na nezakonito primanje socijalne pomoći (čl. 65-69 LIAS, 73-75 OLIAS)**

- Ako postoje razlozi za sumnju da osoba na nezakonit način prima, je primila ili pokušava primiti sredstva socijalne pomoći, nadležna tijela socijalne skrbi mogu uključiti specijalizirane inspektore.
- Primatelj pomoći kao i svi članovi obiteljske jedinice su dužni, u njihovom prisustvu, tijekom odgovarajućeg vremenskog perioda, socijalnim radnicima i inspektorima zaduženim za istraživanje slučaja, dopustiti pristup njihovom domu, po potrebi vozilu kao i vlastitim radnim prostorijama.
- Primatelj socijalne pomoći dužan je, ukoliko se to od njega zahtijeva, službi koja je zadužena za istraživanje slučaja, dostaviti sve tražene informacije potrebne za utvrđivanje činjeničnog stanja. Ova obveza, u smislu čl. 110 st. 1 i 2 Švicarskog krivičnog zakonika, važi i za članove obitelji kao i druge srodnike.
- U slučaju utvrđivanja postojanja prekršaja, organi socijalne pomoći obavještavaju dotičnu osobu o ishodima istrage.
- U slučaju prekršaja koji se gone po službenoj dužnosti, služba koja je zadužena za istraživanje slučaja dostavlja činjenično stanje nadležnom tijelu (Javno tužilaštvo). Kod ostalih prekršaja, nadležna vlast za socijalnu skrb izriče sankcije propisane zakonom i o tome obavještava centar za socijalni rad.

5. **Umanjena pomoć zbog kršenja obveze**

5.1 Administrativne sankcije (čl. 37-43 LIAS, 47-50 OLIAS)

- Ukoliko osoba ne dostavi podatke neophodne za dokazivanje njenog stanja socijalne ugroženosti, nadležna vlast za socijalnu skrb može privremeno obustaviti isplaćenu materijalnu pomoć .
- Ukoliko primatelj socijalne pomoći ne ispoštuje neke od svojih zakonskih obveza, podliježe sankciji.

- Sankcija se izriče odlukom nadležne vlasti za socijalnu skrb (ili odlukom CMS-a, pri delegiranju) koja mora biti u pisanom obliku, obrazložena i dostavljena primatelju socijalne pomoći. Rješenje sadrži izrečenu sankciju, vrijeme njenog trajanja (mjeseci na koje se odnosi), obrazloženje i očekivano ponašanje. Rješenje se može osporiti pred Državnim vijećem (vidjeti točku 2.4).
- Moguće su tri vrste sankcija:
 - 1) Umanjivanja koja se primjenjuju uz poštovanje principa proporcionalnosti:
 - Smanjenje razine osnovnih sredstava potrebnih za život od 5 do 30%;
 - Isključivanje redovne pomoći i odobravanje hitne proširene pomoći: razina osnovnih sredstava potrebnih za život smanjena na mjesečni doprinos od: Fr. 500.- po odrasloj osobi; Fr. 300.- po maloljetnoj osobi od 12 godina; Fr. 220.- po maloljetnoj osobi ispod 12 godina;
 - Isključivanje redovne pomoći i odobravanje hitne pomoći: razina osnovnih sredstava potrebnih za život smanjena na dnevni doprinos od: Fr. 10.- po odrasloj osobi i Fr. 6.- po maloljetnoj osobi;
 - 2) Uzimanje u obzir hipotetskog dohotka / imovine;
 - 3) Ukidanje socijalne pomoći u slučaju repetitivne zlorabe prava.

5.2 Krivičnopravne sankcije (70 LIAS, 76 OLIAS i 66a, 146 i 148 CP)

- Protupravnom primanju socijalne pomoći, sukladno kantonalnom zakonodavstvu, može slijediti novčana kazna u maksimalnom iznosu do Fr. 10'000.-, osim ako saveznim zakonom nije predviđena teža kazna.
- Sukladno saveznom zakonu, osoba se može osuditi zbog nezakonitog primanja socijalne pomoći na kaznu lišavanja slobode (zatvor) u trajanju od najviše godinu dana ili na novčanu kaznu i/ili u slučaju prevare, na kaznu lišavanja slobode (zatvor) u trajanju od najviše pet godina ili na novčanu kaznu.
- Ako je primatelj pomoći stranac i osuđen zbog prevare koja se odnosi na socijalnu pomoći ili protuzakonito primanje socijalne pomoći, sudac izriče mjeru protjerivanja iz Švicarske na period od pet do petnaest godina.

Ovim potpisom dolje potpisani potvrđuje/potvrđuju da podnosi/podnose zahtjev za materijalnu pomoć pri nadležnoj vlasti za socijalnu skrb:

.....
te izjavljuje/izjavljuju, kako je/su uzeo/uzeli na znanje gore navedene pravne odredbe koje se odnose na osnovna prava i obveze primatelja pomoći, posebno na supsidijarnost socijalne pomoći, te kako mu/im je pažnja skrenuta na obvezu vraćanja sredstava koja su isplaćena kao doprinosi socijalne pomoći (vidjeti iznad točku 3.5).

(Prezimana, imena i potpisi)

Vlasnik dosijea:

Bračni/vanbračni partner:

Punoljetna djeca:

Mjesto i datum: